

Sygn. akt VII U 1465/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Stachurska

Protokolant: protokolant sądowy Urszula Kalinowska

po rozpoznaniu w dniu 27 stycznia 2017 r. w Warszawie

sprawy Przedsiębiorstwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w likwidacji z siedzibą w W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

o stwierdzenie nieważności decyzji

z udziałem W. A., C. B., K. B., J. B., M. B., K. C., M. C., M. D., E. D., Z. G., J. J., R. J., T. K., K. K., A. K., H. K., Z. K., M. K., J. K., R. K., Z. L., W. L., A. L., G. Ł., M. Ł., D. M., S. M., J. M. (1), T. M., J. M. (2), P. M., M. M., K. O., J. O., R. P., M. P., S. P. (1), J. P. (1), P. P., G. P. (1), S. P. (2), G. P. (2), S. P. (3), E. P., J. P. (2), S. R., S. S., A. S., M. S., R. S., Ł. S., W. Ś., P. T., B. W., S. W. (1), S. W. (2), P. W., T. Z., D. Z. (1), S. Z., D. Z. (2)

na skutek odwołania Przedsiębiorstwa (...)

(...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w likwidacji z siedzibą w W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

z dnia 20 lipca 2016 r. znak: (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

W dniu 25 sierpnia 2016r. (...) **Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w likwidacji z siedzibą w W.** złożyła, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W., odwołanie od decyzji ww. organu rentowego z dnia 20 lipca 2016r., znak: (...), odmawiającej wszczęcia postępowania w przedmiocie rozpatrzenia wniosku o stwierdzenie nieważności decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 7 stycznia 2008r., nr (...).

Strona odwołująca wniosła o uchylenie skarżonej decyzji w całości i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz strony odwołującej kosztów postępowania według norm przepisanych. Zaskarżonej decyzji zarzuciła:

1. naruszenie art. 123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 7, art. 8
i art. 107 § 1 k.p.a. poprzez:

- a) nie podjęcie przez organ rentowy wszelkich kroków niezbędnych do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, w szczególności poprzez odmowę podjęcia postępowania,
 - b) nie prowadzenie postępowania w taki sposób, aby pogłębiać zaufanie obywateli do organów Państwa oraz świadomość i kulturę prawną obywateli,
 - c) nie powołanie wszystkich powszechnie obowiązujących przepisów, które legły u podstaw wydania decyzji,
 - d) nie podanie prawidłowego rozstrzygnięcia w zaskarżonej decyzji.
2. naruszenie art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2016r. poz. 963 – dalej również jako u.s.u.s.) poprzez jego zastosowanie mimo braku zaistnienia do tego przesłanek,
3. naruszenie art. 156 k.p.a. poprzez odmowę wszczęcia postępowania mimo istnienia w tym przedmiocie przesłanek do jego wszczęcia.

W uzasadnieniu odwołania strona odwołująca wyjaśniała, że dochodziła w organie rentowym stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 7 stycznia 2008r., nr (...), ustalającej istnienie należności z tytułu nieopłaconych składek na koncie nieistniejącego obecnie oddziału spółki w W.. Organ rentowy nie podjął żadnych czynności mających na celu proceduralne zakończenie sprawy w stosunku do oddziału, który był uznawany za płatnika składek. W ocenie odwołującego organ rentowy powinien był umorzyć postępowanie w stosunku do oddziału w W. i przenieść zobowiązanie na wnioskującego na zasadzie następcy prawnego. To nie odwołujący, lecz jego oddział, był przez organ rentowy traktowany jako płatnik składek. Jednocześnie zdaniem odwołującego wydanie skarżonej decyzji w przedmiotowej sprawie stanowi potwierdzenie prawne czynności faktycznej, że (...) sp. z o.o. stał się następcą oddziału spółki w W. w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zaległe składki były zaksięgowane na koncie oddziału w W. i dopiero po wydaniu skarżonej decyzji zostały zaksięgowane na konto spółki, tym samym w ocenie odwołującego, organ rentowy stwierdził istnienie należności z tytułu nieopłaconych składek na koncie odwołującego, jednakże stwierdzenie to nie zostało poparte przez organ przeprowadzonym postępowaniem dowodowym. Z tych też względów wnioski o stwierdzenie nieważności decyzji z dnia 7 stycznia 2008r. należało uznać za zasadny, gdyż decyzja ta, wedle strony odwołującej, jest obarczona kwalifikowaną wadą materialną skutkującą koniecznością wyeliminowania jej z obrotu prawnego. Powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego odwołujący podniósł argument, zgodnie z którym w takim przypadku, jak w przedmiotowej sprawie, nie ma możliwości zastosowania art. 83a u.s.u.s., gdyż stwierdzenie nieważności decyzji jest również możliwe, gdy orzeczenie zostało wydane w postępowaniu odwoławczym (odwołanie z dnia 17 sierpnia 2016r., k. 2-4 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 26 września 2016r. **Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.** wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Uzasadniając swoje stanowisko w sprawie organ rentowy wyjaśnił, że jeden z oddziałów odwołującego – oddział w W. – został zgłoszony jako płatnik składek i prowadził działalność od dnia 1 stycznia 2000r. do 1 lipca 2003r. W okresie działalności oddział zatrudniał pracowników, za których powstało zadłużenie w wyniku nieopłacania składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Zadłużenie to zostało wykazane w decyzji z dnia 7 stycznia 2008r.

W związku ze złożeniem przez płatnika składek wniosku o umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek w dniu 8 stycznia 2008r. oraz odwołaniem się od w/w decyzji organu rentowego w dniu 8 lutego 2008r., w sprawie toczyło się postępowanie ostatecznie zakończone oddaleniem odwołania na mocy wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 listopada 2015r. W oparciu o powyższe organ rentowy wskazał, że zgodnie z art. 83a ust. 2 u.s.u.s. nie mógł

uwzględnić wniosku odwołującego z dnia 27 maja 2016r. o stwierdzenie nieważności decyzji z dnia 7 stycznia 2008r., gdyż od decyzji tej zostało już wniesione odwołanie (odpowiedź na odwołanie z dnia 26 września 2016r., k. 6 a.s.).

Postanowieniem z dnia 5 grudnia 2016r. Sąd na podstawie art. 477¹¹ § 2 k.p.c. zawiadomił zainteresowanych W. A., C. B., K. B., J. B., M. B., K. C., M. C., M. D., E. D., Z. G., J. J., R. J., T. K., K. K., A. K., H. K., Z. K., M. K., J. K., R. K., Z. L., W. L., A. L., G. Ł., M. L., D. M., S. M., J. M. (1), T. M., J. M. (2), P. M., M. M., K. O., J. O., R. P., M. P., S. P. (1), J. P. (1), S. P. (2), P. P., G. P. (3), G. P. (2), S. P. (3), E. P., J. P. (2), S. R., S. S., A. S., M. S., R. S., Ł. S., W. Ś., P. T., B. W., S. W. (1), S. W. (2), P. W., T. Z., D. Z. (1), Z. S., D. Z. (2) o postępowaniu z odwołania Przedsiębiorstwa (...) Sp. z o.o. w likwidacji przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. oraz poinformował, że w terminie 14 dni od doręczenia niniejszego zawiadomienia mogą przystąpić do sprawy (postanowienie z 5 grudnia 2016r., k. 56 a.s.).

Żaden z zawiadomionych zainteresowanych nie złożył oświadczenia o przystąpieniu do sprawy i nie zajął stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 7 stycznia 2008r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. wydał decyzję nr (...), stwierdzającą istnienie należności z tytułu nieopłaconych składek bądź składek opłaconych po terminie lub w niepełnej wysokości na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych przez Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. na łączną kwotę zadłużenia w wysokości 309.931,50 zł. Na wskazane zadłużenie złożyły się kwoty:

1. na ubezpieczenia społeczne – za miesiące listopad 2000r., czerwiec 2001r., październik 2001r., za okres od czerwca 2002r. do lipca 2003r. w łącznej kwocie 266.170,96 zł, w tym: należność główna – 251.218,16 zł, koszty egzekucyjne – 14.900,00 zł, koszty upomnień – 52,80 zł;
2. na ubezpieczenie zdrowotne – za okres od grudnia 2002r. do lipca 2003r. w łącznej kwocie 30.730,56 zł, w tym: należność główna – 29.315,06 zł, koszty egzekucyjne – 1.397,90 zł, koszty upomnień – 17,60 zł;
3. na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych – za miesiąc wrzesień 2001r., za okres od lutego do marca 2002r. i od października 2002r. do lipca 2003r. w łącznej kwocie 13.029,98 zł, w tym: należność główna – 12.401,08 zł, koszty egzekucyjne – 611,30 zł, koszty upomnień – 17,60 zł (okoliczności bezsporne).

Powyższa decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych została zaskarżona w drodze odwołania przez Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. wniesionego w dniu 8 lutego 2008r. do Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w W. za pośrednictwem organu rentowego. Sprawie nadano sygnaturę akt VII U 1106/09. Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 22 lutego 2011r. uchylił wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie zapadły w w/w sprawie w dniu 23 marca 2010r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Przy ponownym rozpoznaniu sprawie nadano sygnaturę akt VII U 486/11. Sąd Okręgowy wydał w tej sprawie w dniu 9 kwietnia 2014r. wyrok częściowy, który wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 listopada 2015r. został zmieniony i oddalono odwołanie (decyzja ZUS z 20 lipca 2016r., kopie odpisów wyroków Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 05 listopada 2015r. i Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 09 kwietnia 2014r., k. 10-34 a.s. – okoliczności bezsporne).

Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. w likwidacji złożyło do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wnioski z dnia 27 maja 2016r.

o stwierdzenie nieważności decyzji organu rentowego z dnia 7 stycznia 2008r., znak: (...) (wniosek z 27 maja 2016r. – nieoznaczona karta a.r.).

W dniu 20 lipca 2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. wydał zaskarżoną decyzję nr (...), znak: (...), o odmowie wszczęcia postępowania w przedmiocie wniosku Przedsiębiorstwa (...) z 27 maja 2016r.

o stwierdzenie nieważności decyzji z dnia 7 stycznia 2008r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy powołał się na treść art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wskazując, że podlegać unieważnieniu mogą tylko takie decyzje ostateczne ZUS, od których nie wniesiono odwołania do właściwego Sądu, a ponieważ decyzja będąca przedmiotem wniosku została poddana kontroli Sądu, to stwierdzenie jej nieważności jest niedopuszczalne (decyzja ZUS z 20 lipca 2016r. – nieoznaczona karta a.r.).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dowodów z dokumentów dołączonych do akt sprawy, które nie budziły zastrzeżeń Sądu. Co nadto istotne, stan faktyczny w sprawie był w zasadzie bezsporny, ponieważ spór w całości dotyczył odmiennej interpretacji przepisów prawa prezentowanej przez strony postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie Przedsiębiorstwa (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w likwidacji z siedzibą w W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 20 lipca 2016r., znak: (...), było niezasadne i jako takie podlegało oddaleniu.

W rozpatrywanej sprawie strona odwołująca wystąpiła z żądaniem uchylenia zaskarżonej decyzji organu rentowego odmawiającej wszczęcia postępowania

w przedmiocie wniosku o stwierdzenie nieważności decyzji z dnia 7 stycznia 2008r.

i przekazania sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania, zarzucając organowi rentowemu wydanie decyzji o odmowie wszczęcia postępowania z naruszeniem szeregu przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego oraz w oparciu o art. 83a ust. 2 u.s.u.s., niezasadnie zastosowany w realiach przedmiotowej sprawy. Z powyższym stanowiskiem nie zgodził się organ rentowy, powołując się na treść art. 83a ust. 2 u.s.u.s.

i wskazując, iż wobec zaskarżenia decyzji z dnia 7 stycznia 2008r. w drodze odwołania nie ma możliwości uwzględnienia wniosku odwołującego o stwierdzenie jej nieważności.

Przed przejściem do zasadniczych rozważań należy wskazać, że podniesione przez stronę odwołującą żądanie uchylenia skarżonej decyzji i przekazania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych sprawy do ponownego rozpoznania, nie może zostać uwzględnione. Sąd Okręgowy, występujący w niniejszej sprawie w roli sądu pierwszej instancji i działający na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego nie ma bowiem możliwości wydania orzeczenia o takiej treści. W myśl art. 477¹⁴ k.p.c. zasadniczą rolą sądu ubezpieczeń społecznych jest merytoryczne rozpoznanie kwestii objętych zaskarżoną decyzją i wydanie bądź to orzeczenia o zmianie tej decyzji i orzeczenie co do istoty sprawy, bądź oddalenie odwołania, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia (§ 1 i 2 ww. przepisu). W drodze wyjątku od powyższych reguł Kodeks postępowania cywilnego przewiduje możliwość uchylenia decyzji organu rentowego i przekazania do ponownego rozpoznania w dwóch przypadkach: określonym w art. 477¹⁴ § 4 k.p.c., to jest w sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, jeżeli podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub orzeczenie komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i odwołanie od decyzji opiera się wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia, oraz w sytuacji określonej w art. 477^{14a} k.p.c., to jest w przypadku orzekania przez sąd drugiej instancji, który może uchylić wyrok sądu pierwszej instancji i poprzedzającą go decyzji organu rentowego. Żadna z opisanych powyżej sytuacji w niniejszej sprawie jednak nie występuje, gdyż przedmiotem postępowania jest stwierdzenie nieważności decyzji dotyczącej istnienia zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, a nie sprawa dotycząca świadczeń rentowych z tytułu niezdolności do pracy. Ponadto sprawa jest rozpatrywana przez tutejszy sąd występujący jako sąd pierwszej instancji. Z tych też względów Sąd nie miał żadnych przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego podstaw do wydania orzeczenia zgodnie z żądaniem strony odwołującej.

Niezależnie od powyższego zaznaczyć należy, że Sąd nie jest związany wnioskami strony co do tego jakie rozstrzygnięcie ma zapaść. Zgodnie z art. 476 § 2 k.p.c. sprawą

z zakresu ubezpieczeń społecznych jest sprawa, w której wniesiono odwołanie od decyzji organu rentowego, zatem zakres i przedmiot rozpoznania sądowego wyznacza treść skarżonej decyzji, a sąd rozstrzyga o jej prawidłowości (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2010r., II UZ 49/09). Rolą Sądu Okręgowego jako sądu odwoławczego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest więc dokonanie analizy zaskarżonej decyzji pod kątem jej prawidłowości.

Z uwagi na okoliczność, że odwołujący we wniosku o stwierdzenie nieważności decyzji oraz w odwołaniu powołuje się na przepis art. 156 k.p.c., to wstępnie podkreślenia wymaga, iż stosownie do treści art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, w sprawach uregulowanych ustawą stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Przepis ten skorelowany jest z art. 180 § 1 k.p.a., w myśl którego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych stosuje się przepisy kodeksu, chyba że przepisy dotyczące ubezpieczeń ustalają odmienne zasady postępowania w tych sprawach.

Odnosząc powyższe do realiów przedmiotowej sprawy i zarzutów strony, stwierdzić należy, że w zwykłym postępowaniu administracyjnym do żądania stwierdzenia nieważności decyzji z reguły zastosowanie ma przepis art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. Jednakże wobec szczególnej regulacji i ustroju odwoławczego nie może on mieć bezpośredniego zastosowania w sprawach z ubezpieczenia społecznego (art. 180 k.p.a.; art. 123 i art. 83 - 83a ustawy systemowej). Brak możliwości stwierdzenia nieważności decyzji nie oznacza, że w sprawach z ubezpieczenia społecznego (emerytalnego) ustawodawca w ogóle nie dopuszcza istnienia wadliwych decyzji skutkiem naruszenia prawa materialnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2007 r., sygn. akt III UK 6/2007).

Zdaniem Sądu chybione są zarzuty naruszenia art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych. W myśl art. 83a ust. 1 ustawy, prawo lub zobowiązanie stwierdzone decyzją ostateczną Zakładu ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie. Przepis ten nie określa granic czasowych wydania decyzji w przedmiocie ponownego ustalenia prawa lub zobowiązania stwierdzonego decyzją organu rentowego, co oznacza, że może ona być wydana w każdym czasie, jeżeli zostaną spełnione przesłanki wskazane w tym przepisie (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z 2 kwietnia 2009r., III UK 86/08 , OSNP 2010 nr 21-22, poz. 268 oraz z dnia 9 marca 2011r., III UK 86/10). W rozpatrywanej sprawie przesłanki z art. 83a ust. 1 ustawy systemowej nie zostały jednak spełnione, ponieważ składając wniosek z dnia 27 maja 2016r. Przedsiębiorstwo (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w likwidacji z siedzibą w W. nie przedstawiło żadnych nowych dowodów ani nie ujawniło okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji, które miałyby wpływ na zobowiązanie z tytułu składek i na podmiot za to zadłużenie odpowiedzialny. We wniosku z dnia 27 maja 2016r. wnioskodawca przedstawił jedynie własną ocenę i argumentację i do tego taką, która była podnoszona w postępowaniu dotyczącym odwołania od decyzji z dnia 7 stycznia 2008r., która nie spotkała się aprobatą. Ponadto argumentacja ta, pomijając jej nieuwzględnienie, była powoływana już wcześniej, zatem element "nowości", o jaki chodzi w art. 83a ust. 1 ustawy systemowej, nie występuje.

Dodatkowo wskazać należy, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych ostateczna decyzja organu rentowego staje się prawomocna, po pierwsze, z upływem terminu do jej zaskarżenia do sądu ubezpieczeń społecznych (decyzja niezaskarżona), po drugie, wtedy, kiedy sąd ubezpieczeń społecznych prawomocnym wyrokiem oddali odwołanie. W obu tych sytuacjach ustawodawca przewidział odrębny tryb postępowania w art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W przypadku decyzji niezaskarżonej do sądu organ rentowy ma uprawnienie do samodzielnego ponownego ustalenia prawa lub zobowiązania (ust. 1), natomiast jeśli sprawa została zakończona prawomocnym wyrokiem sądu, organ rentowy może wydać samodzielnie decyzję tylko na korzyść strony, w przeciwnym razie musi wystąpić do sądu z wnioskiem o wznowienie postępowania (ust. 3). Natomiast przewidziana w art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych możliwość zmiany, uchylenia lub unieważnienia z urzędu decyzji ostatecznych, od których nie zostało wniesione odwołanie na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego, odnosi się do art. 154 k.p.a. (decyzja ostateczna, na mocy której żadna ze stron nie nabyła prawa, może być w każdym czasie uchylona lub zmieniona przez organ administracji publicznej, który

ją wydał, jeżeli przemawia za tym interes społeczny lub słuszny interes strony), art. 155 k.p.a. (decyzja ostateczna, na mocy której strona nabyła prawo, może być w każdym czasie za zgodą strony uchylona lub zmieniona przez organ administracji publicznej, który ją wydał, jeżeli przepisy szczególne nie sprzeciwiają się uchynieniu lub zmianie takiej decyzji i przemawia za tym interes społeczny lub słuszny interes strony) oraz art. 156 k.p.a. (stwierdzenie nieważności decyzji). W tym kontekście, odnosząc się również do art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, warto - z powołaniem się na ustalone poglądy judykatury (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2014r., II UK 242/13) przypomnieć, że od chwili wniesienia do sądu powszechnego odwołania od decyzji organu rentowego (w okolicznościach sprawy opartej na art. 83 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), sprawa staje się sprawą cywilną i podlega rozpoznaniu według zasad właściwych dla tej kategorii spraw (art. 83 ust. 2 w związku z art. 1 k.p.c.). Innymi słowy ewentualne wady decyzji wynikające z naruszeń przepisów postępowania przed organem rentowym pozostają zasadniczo poza zakresem jego rozpoznania, a Sąd w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych orzeka o prawach lub obowiązkach stron na podstawie właściwych przepisów prawa materialnego. Trzeba też wspomnieć, że według art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, decyzje ostateczne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (definiowane w art. 16 § 1 k.p.a. jako decyzje, od których nie służy odwołanie w administracyjnym toku instancji lub wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy), od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez organ rentowy uchylone, zmienione lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego. W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 23 marca 2011r. (I UZP 3/10, OSNP 2011 nr 17-18, poz. 233), mającej moc zasady prawnej, Sąd Najwyższy stwierdził, że od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydanej na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy systemowej w przedmiocie nieważności decyzji przysługuje odwołanie do właściwego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. Kompetencja ta oznacza jednocześnie, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych sąd powszechny nie jest uprawniony do orzekania w przedmiocie nieważności decyzji administracyjnej, ale - przy uwzględnieniu przesłanek określonych w odpowiednich przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego - rozpoznaje istotę sprawy, którą stanowi istnienie (nieistnienie) wynikającego z przepisów prawa materialnego określonego prawa lub zobowiązania stwierdzonego wadliwą decyzją organu rentowego. Za uzasadnieniem wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2013r. (II UK 164/12, OSNP 2013 nr 21-22, poz. 261), trzeba też wskazać, że o ile prawo lub obowiązek stwierdzone było decyzją organu rentowego, to kwestia jej unieważnienia odnosi się przede wszystkim do prawa lub obowiązku poprzednio stwierdzonego. Sąd rozpoznający odwołanie na zasadach procesu cywilnego uzyskuje wyjaśnienie przewidzianych w k.p.a. przesłanek „stwierdzenia nieważności decyzji” określonych w art. 156 § 1 k.p.a. Jeżeli one zachodzą, a więc np. decyzja została wydana z rażącym naruszeniem prawa lub zawiera wadę powodującą jej nieważność z mocy prawa (art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a.) to znaczy, że stwierdzone tą decyzją prawo lub zobowiązanie jest inne od stwierdzonego i dlatego to wadliwe stwierdzenie powinno podlegać „unieważnieniu”. Sąd dokonuje merytorycznej, a więc uwzględniającej przepisy prawa materialnego, kontroli prawidłowości decyzji organu rentowego.

W rozpatrywanej sprawie art. 83a ust. 2 u.s.u.s., o którym mowa wyżej, z całą pewnością nie mógł stanowić podstawy stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 7 stycznia 2008r., ale był właściwą podstawą w oparciu, o którą Zakład wydał skarżoną decyzję. Jak bowiem wskazał Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 3 marca 2016r., również odmowa wszczęcia postępowania w sprawie unieważnienia decyzji, inaczej mówiąc stwierdzenie braku przesłanek do unieważnienia decyzji, w konsekwencji odmowa zmiany ustalenia istniejącego stanu prawnego co do obowiązku uiszczenia składek, jest decyzją wydaną na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (III AUa 698/15). Z tego względu powołanie się przez Zakład w decyzji na ten właśnie przepis nie było wadliwe. Sąd nie dopatrywał się wadliwości także i w tym, że odmówiono wszczęcia postępowania, ponieważ decyzja organu rentowego z dnia 7 stycznia 2008r. w przedmiocie ustalenia istnienia po stronie odwołującego należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia, na skutek wniesionego przez Przedsiębiorstwo (...) odwołania, była przedmiotem rozpoznania najpierw przez Sąd Okręgowy Warszawa-Praga, a następnie przez Sąd Apelacyjny w Warszawie. Oznacza to, że tryb odwoławczy od decyzji, której unieważnienia strona odwołująca się domagała, został zainicjowany, co w konsekwencji prowadzi do wyłączenia możliwości zastosowania normy określonej w art. 83a ust. 2 u.s.u.s. Treść tego przepisu w sposób jednoznaczny uzależnia możliwość uchylenia, zmiany lub unieważnienia decyzji

od niewniesienia środka zaskarżenia w postaci odwołania; chodzi zatem wyłącznie o te decyzje, od których nie zostało wniesione odwołanie.

Jako słuszną należało zaaprobować ocenę organu rentowego, który wskazał, że jedynie regulacja przewidziana w art. 83a ust. 2 u.s.u.s. mogłaby w niniejszej sprawie mieć zastosowanie, ale tylko w przypadku niezłożenia przez odwołującego odwołania od decyzji z dnia 7 stycznia 2008r., co jednak, o czym wspomniano powyżej, miało miejsce. Z tego względu organ rentowy nie miał możliwości pozytywnego rozpatrzenia wniosku Przedsiębiorstwa (...) z dnia 27 maja 2016r. i w konsekwencji nie miał możliwości wydania decyzji o innej treści niż skarżona w niniejszym postępowaniu decyzja z dnia 20 lipca 2016r.

Odnosząc się z kolei do zarzutów naruszenia art. 156 k.p.a. Sąd wskazuje, że dla stwierdzenia nieważności decyzji w trybie w/w przepisu konieczne jest stwierdzenie jej obiektywnej bezprawności. Innymi słowy, konieczne jest ustalenie, że została ona wydana albo bez podstawy prawnej, albo z rażącym naruszeniem prawa. W ocenianej sprawie, brak podstaw do formułowania zarzutu działania organu rentowego bez podstawy prawnej, jak również do oceny że decyzja, której unieważnienia dochodzi strona skarżąca, rażąco narusza prawo. W tym miejscu przypomnieć należy, że od decyzji z 7 stycznia 2008r., której unieważnienia żądała strona przysługiwał środek odwoławczy do właściwego sądu, z którego skorzystano. Tym samym nie można uznać, by „swoisty” tryb odwoławczy wskazany w art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w powiązaniu z art. 156 k.p.a., mógł być stosowany w miejsce kontroli instancyjnej w postępowaniu sądowym albo – jak w tym przypadku – dodatkowo, niezależnie od kontroli instancyjnej.

Możliwość korygowania takich decyzji, które zostały poddane kontroli instancyjnej, przewiduje art. 83a ust. 3 ustawy. Wskazuje on, że w sprawach rozstrzygniętych orzeczeniem właściwego sądu Zakład, na podstawie dowodów lub okoliczności, o których mowa w ust. 1:

- a) wydaje we własnym zakresie decyzję przyznającą prawo lub określającą zobowiązanie, jeśli jest to korzystne dla zainteresowanego (art. 83a ust. 2 pkt 1 u.s.u.s.) lub
- b) występuje do właściwego sądu z wnioskiem o wznowienie postępowania przed tym organem, gdy z przedłożonych dowodów lub ujawnionych okoliczności wynika, że prawo nie istnieje lub zobowiązanie jest wyższe niż określone w decyzji (art. 83a ust. 2 pkt 2 u.s.u.s.).

W przedmiotowej sprawie, o czym była mowa przy okazji analizy art. 83a ust. 1 ustawy, nie zaistniały żadne nowe dowody ani okoliczności, które powinny skutkować wystąpieniem przez Zakład do Sądu z wnioskiem o wznowienie postępowania w sprawie dotyczącej odwołania od decyzji z dnia 7 stycznia 2008r. Nie zaistniały także podstawy, aby Zakład wydał na nowo korzystną dla strony decyzję, działając w oparciu o art. 83a ust. 3 pkt 2 ustawy systemowej. Strona odwołująca nie powołuje bowiem żadnych nowych okoliczności, faktów i dowodów, które nie byłyby znane w postępowaniu z odwołania od decyzji z dnia 7 stycznia 2008r., a których Sąd ostatecznie oddalając odwołanie nie uwzględnił.

Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy ocenił odwołanie Przedsiębiorstwa (...) Sp. z o.o. w likwidacji z siedzibą w W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 lipca 2016r.,

znak: (...), jako niezasadne i na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł o jego oddaleniu.

ZARZĄDZENIE

(...)